

El Programa d'ensenyament de la llengua catalana (PELC)

Autor

Josep Serra Colomar
Institut Joan Alcover. Palma

Dissenyat

específicament per a l'aprenentatge a través d'Internet, el PELC ha estat elaborat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i s'adreça a persones que ja tenen una certa competència en llengua catalana. De moment hi trobareu el nivell elemental, però en el futur també hi trobareu el mitjà i el superior. Aquest article descriu els continguts i el funcionament del PELC.

Què és el PELC?

El Programa d'ensenyament de la llengua catalana (PELC) ha estat elaborat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears, mitjançant un acord de col·laboració entre el Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projecció Exterior de la Cultura de les Illes Balears i el Servei de Càlcul de la Universitat de les Illes Balears, que ha construït l'aplicació informàtica.

El PELC és un programa que s'ha dissenyat específicament per a l'aprenentatge de la llengua a través d'Internet; així, no existeix amb cap altre suport i tant ara com en el futur només serà a la xarxa, de manera que s'eliminen els costos econòmics i ecològics dels suports materials i, alhora, es poden sotmetre tots els continguts a un constant procés d'actualització sense que els usuaris hagin de fer cap canvi o actualització d'un programa determinat. Tenim, per tant, un sol programa, una sola adreça i tots els continguts en l'última versió a l'abast.

Programa d'ensenyament de la llengua catalana?

Tot i que un títol d'aquestes característiques pugui fer pensar que s'ofereix un programa per a no catalanoparlants, el PELC s'adreça bàsicament a persones que ja tenen certa competència en llengua catalana i que tenen interès d'adquirir nous coneixements relacionats sobretot amb els usos formals.

Lamentablement, la situació lingüística del nostre país no és comparable a la de les nacions que compten, sortosament, amb el que s'anomena *sobirania nacional*, per la qual cosa hem optat per començar oferint continguts destinats als ciutadans catalanoparlants, tenint en compte el principi que, ara com ara, no hi pot haver un futur saludable per a una llengua que els propis parlants desconeixen pel que fa als seus aspectes formals, incloent-hi —i d'una manera molt especial— l'escriptura.

En l'elaboració del PELC hi ha intervingut un equip multidisciplinari, integrat pel Servei de Càlcul de la Universitat de les Illes

Balears, que n'ha construït l'aplicació, i per un grup de professors, que n'han elaborat els continguts teòrics i els exercicis. La coordinació entre uns i altres ha estat imprescindible per aconseguir que el programa combini una estructura adaptada a la navegació per Internet (lliure accés a tots els recursos, *circularitat*) amb un disseny prou sistemàtic i lògic per convertir-lo en una eina de treball que no estigui excessivament allunyada dels sistemes d'ensenyament tradicionals (mitjançant l'ordenació dels recursos per nivells, temes, blocs i lliçons). El resultat ha estat un programa moderadament intuïtiu, però notablement *sistemàtic*, fet que garanteix una adaptació ràpida, perquè no hi ha novetats constants en el disseny que destorbin innecessàriament l'usuari del PELC.

Però l'homogeneïtat no és només en el disseny que es veu a la pantalla, sinó que els continguts també es caracteritzen per seguir un mateix *patró*, aspecte facilitat pel fet que es tracta d'un programa que deixa l'estructuració, la presentació i l'actualització d'aquests continguts en mans dels professors que els elaboren i els adapten per a la seva publicació a la xarxa. En aquest sentit, s'ha tingut cura de la tipografia (lletra normal per a la redacció dels textos explicatius, cursiva per als exercicis, elements destacats en negreta) i de la distribució del text en l'espai (sense sagnar el text explicatiu general, un sagnat per als exemples, dos sagnats per a les excepcions, tres sagnats per als exemples de les excepcions), a la vegada que una sola professora (amb experiència en l'ensenyament a alumnes de diferents nivells i edats) n'ha supervisat la redacció final per garantir-ne la imprescindible unitat estilística i terminològica, a més de la correcta correspondència i complementarietat entre els continguts de les diferents lliçons teòriques i els exercicis.

Continguts

En aquests moments ja s'ha completat el nivell elemental per a catalanoparlants, de manera que ara s'està treballant en el nivell mitjà i esperam iniciar el nivell superior enguany mateix.

Tots els nivells presenten una distribució bàsica dels continguts en dos grans blocs, anomenats *Coneixements gramaticals* i *Marc històric i social*, cadascun dels quals se subdivideix en diferents apartats temàtics (*Ortografia, Morfologia, Lèxic* i *Sintaxi* per als *Coneixements gramaticals*, etc.), els quals, alhora, inclouen diferents blocs de lliçons que engloben les lliçons específiques que contenen la teoria i els exercicis pertinents (vegeu la pantalla 1).

Com accedir-hi

L'adreça d'accés directe és <pelc.uib.es>, si bé també trobareu un enllaç al programa des de la web de la Conselleria d'Educació i Cultura (<weib.caib.es>).

Un cop descarregada la pàgina principal, el primer cop que hi accedim hem de fer clic damunt el botó *Nou* que hi ha a la dreta de la pantalla per completar una fitxa amb les nostres dades personals, que el programa utilitzarà per fer un seguiment de les nostres activitats i donar-nos informació sobre pàgines de teoria visitades i exercicis realitzats, amb la corresponent qualificació obtinguda i altres dades d'interès per a l'usuari d'un curs d'autoaprenentatge. En ocasions posteriors, n'hi haurà prou d'emplenar les caselles de la pàgina principal que ens sol·liciten l'identificador i la contrasenya establertes i fer clic damunt el botó *Entrar* (vegeu la pantalla 2).

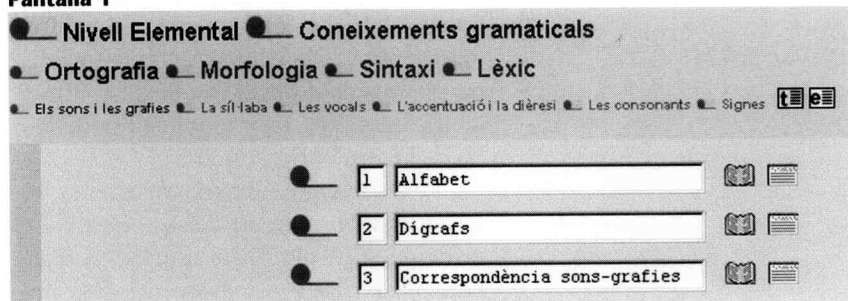
Com navegar-hi

Navegar pel PELC és tan senzill com seguir la ruta desitjada fent clic successivament damunt els diferents enllaços; per exemple, dins el *Nivell elemental: Coneixements gramaticals – Ortografia – Els sons i les grafies...*

L'opció seleccionada s'indica amb el color blau (mentre que la resta mantenen el color vermell original). Un cop hem accedit al contingut del bloc de lliçons amb què ens interessa treballar (per exemple, *Els sons i les grafies*), podem triar una de les lliçons que l'integren, consultar-ne la teoria (icona del llibre) i després fer-ne els exercicis (icona del quadern; amb la possibilitat de passar als exercicis des de l'última pàgina de teoria de cada lliçó); també podem provar directament els nostres coneixements (vegeu pantalles 3 i 4)

El programa també permet desplegar una llista amb totes les lliçons que integren un

Pantalla 1

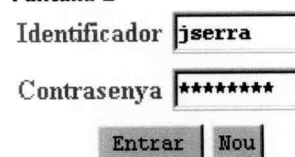
determinat apartat temàtic (*Ortografia, Morfologia...*) o una relació amb tots els exercicis d'aquest mateix apartat agrupats en les lliçons corresponents fent clic sobre les icones amb la lletra *t* (teoria) o *e* (exercicis), que apareixen al marc, des d'on podrem accedir també a qualsevol dels recursos existents.

La teoria i els exercicis

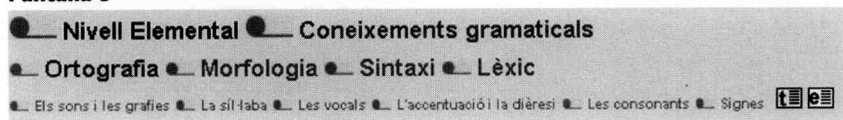
Diguem, d'entrada, que s'ha tingut molta cura d'usar un model de llengua que es correspongui amb el *català comú*, fet que suposa donar preferència a les formes més generals de la llengua sense ignorar la correcció de les altres possibles formes acceptades per la normativa catalana vigent. Així, als exercicis, seran compatibles les formes *cant-canto-cante-canti* o bé *noi-al·lot-xic-minyó*.

La vinculació de les explicacions teòriques amb els exercicis és molt més estreta que en els manuals en paper tradicionals, ja que cal considerar que la no-presència humana del professor s'ha de suplir amb una profusa exemplificació de tot allò que es tracta: qualsevol norma va seguida de nombrosos

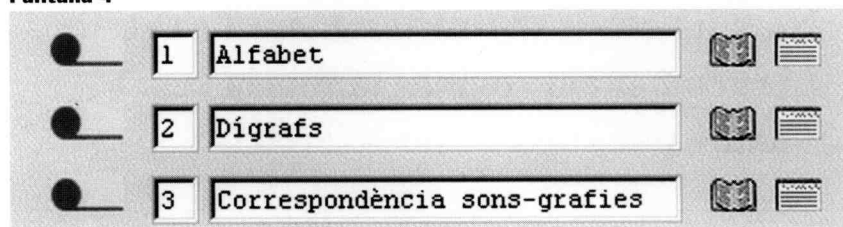
Pantalla 2

Pantalla 3

Pantalla 4

exemples que tinguin en compte totes les possibilitats d'ús que es poden donar, de manera que qualsevol aspecte dels exercicis plantejats es pugui resoldre a partir de la informació inclosa a les pàgines de teoria de la lliçó corresponent.

Els exercicis representen, sens dubte, l'esforç més gran per part dels professors i el principal ajut per als alumnes, els quals poden servir-se'n per avaluar a cada moment quins coneixements pràctics tenen dels continguts teòrics de cada lliçó, amb l'avantatge que el programa els retorna els exercicis corregits amb les respostes correctes en verd i les incorrectes en vermell (amb la solució correcta devora en blau), i puntuats amb una nota de 0 a 10 segons el seu nivell d'execució (vegeu la pantalla 5).

A més, a partir d'un percentatge predefinit de correcció del 70 % (que podem considerar equivalent a un 75-80 % en relació amb les proves manuscrites, si tenim en compte les errades atribuïbles a l'ús del teclat), també apareix una indicació relativa a l'actuació que resultaria recomanable seguir, depenent del resultat (vegeu les pantalles 6 i 7).

Pantalla 5

un poble digne
un mestra e tendra e
un compte exacte
home culte
la cama esquerra

Puntuació: 9,00

Nombre de preguntes: 30

Respostes correctes: 27

Respostes incorrectes: 3

Certs aspectes problemàtics

Els dos navegadors més usats pels usuaris d'Internet, el Microsoft Explorer i el Netscape Communicator, no actuen sempre de forma idèntica a l'hora de tractar una mateixa pàgina, per la qual cosa hem provat tots els recursos amb aquests dos navegadors i hem procurat resoldre les nombroses dificultats que això ha suposat, ja

que el PELC és un programa força complex que utilitza recursos de programació avançada, especialment en la gestió dels exercicis.

Tot i que s'ha aconseguit que tot funcioni de manera pràcticament idèntica (és a dir, correctament) en l'Explorador i el Comunicador (que nosaltres recomanem en aquest cas i del qual hi ha una versió gratuïta en català que es pot descarregar de <www.softcatala.com>), no tot es pot presentar com voldríem per causa de les limitacions tècniques:

a. Quan un exercici preveu diferents respostes possibles per a una mateixa pregunta, a la resposta, en cas d'error, només es visualitza en blau la solució que s'ha definit com a *principal* per part dels professors que han elaborat els continguts, tot i que si la pregunta es resol correctament utilitzant una resposta definida com a *secundària*, aquesta és avaluada com a absolutament correcta i apareix en verd sense cap marca distintiva; per exemple, una expressió en present de subjuntiu podria ser «quan jo *acabi...*» o bé «quan jo *acabe...*», totes dues correctes i admeses pel PELC, però si l'usuari posa «quan jo *acabo...*» a la correcció se li presentarà com a solució correcta només «quan jo *acabi...*».

b. La precisió ha de ser absoluta pel que fa al posicionament del text en els diferents exercicis, de manera que, si es tracta de marcar un element, ho hem de fer seleccionant exactament, amb gran precisió, la part pertinent, sense ni tan sols un únic espai en blanc de més; s'ha de fer un ús correcte de majúscules i minúscules i un ús acurat dels espais entre mots; s'han de posar els signes de puntuació pertinents, tenint en compte que no hi ha d'haver cap espai en blanc entre un signe de puntuació i el mot que el precedeix i que només hi ha d'haver un sol espai en blanc després d'un signe de puntuació, i també entre la resta de mots de la frase. Qualsevol anomalia en aquest sentit determina un error de correcció i la corresponent penalització en la puntuació obtinguda.

Pantalla 6

S'ha superat correctament l'exercici.
Polsi per tornar als exercicis o a la teoria

Pantalla 7

No s'ha superat correctament l'exercici.
Li recomanem revisar la teoria .
També pot seguir fent exercicis

Una eina més: absoluta, paral·lela, complementària

Una *eina absoluta* per a qui vulgui fer tot el procés d'aprenentatge utilitzant gairebé exclusivament el PELC, una possibilitat que pot resultar especialment útil per als qui

tenguin un bon nivell de formació acadèmica (a partir de batxillerat, en aquest cas).

Una *eina paral·lela* per als qui volen consolidar o aprofundir els seus coneixements de llengua catalana, ja que és perfectament compatible amb l'aprenentatge mitjançant suports *tradicionals* (fitxes, lectura, etc.). El PELC és un instrument adequat per a opositors i tot tipus d'examinands que ja tenen coneixements previs de català per a un nivell determinat.

Una *eina complementària* tant per als ensenyants com per als alumnes que desitgen un instrument de reforç i/o de diversificació. El PELC introdueix la novetat que suposa l'aprenentatge per ordinador via Internet, la possibilitat de repassar temes que s'han vist a classe amb un professor real (no virtual), etc. És molt indicat per a professors que vulguin introduir noves tecnologies de l'ensenyament a l'aula i per a alumnes que no han aconseguit el nivell de comprensió o de correcció exigida i que han de millorar necessàriament pel seu compte, o bé només volen posar a prova els seus coneixements reals abans de fer una prova d'avaluació. Amb el PELC, el món virtual es posa a disposició del món real.

Seguiment

En aquest moment el PELC ja és operatiu per treballar el nivell elemental, com hem indicat anteriorment, i dona informació a l'usuari sobre les lliçons estudiades i els exercicis realitzats (data i última nota obtinguda).

Ara bé, al marge de la incorporació progressiva de nous continguts del nivell mitjà i del nivell superior, així com també la probable inserció de materials d'un nivell llindar destinats a no catalanoparlants, també s'incrementarà la capacitat del PELC a l'hora de donar informació més detallada als usuaris sobre les activitats realitzades i els resultats obtinguts, amb la finalitat d'avançar en la línia de convertir el programa en una eina d'autoaprenentatge més potent.

Primers resultats

Els resultats dels primers mesos de funcionament del PELC han estat sens dubte espectaculars. Dels més de 1.500 usuaris registrats (amb una mitjana de 25 diaris, amb puntes màxima i mínima de 152 i 10 res-

pectivament), gairebé un 30 % ha seguit el PELC de forma regular (des de la primera lliçó i de la teoria als exercicis; destaca un usuari que ha consultat més de 500 recursos de teoria i ha dedicat prop de 20 hores a fer exercicis); un 20 % hi accedeix per realitzar tasques específiques; un altre 20 % hi ha consultat aspectes concrets, i la resta —aproximadament un 30 %— s'han limitat a fer un cop d'ull als continguts. En conjunt, durant els primers seixanta dies (el programa es presentà públicament el dia 17 de gener), s'han fet més d'11.000 exercicis i s'han consultat més de 24.000 recursos de teoria.

Els usuaris són majoritàriament persones adultes, predominantment de les Illes Balears i Pitiüses (de tots els pobles, llogarrets, urbanitzacions..., en proporció ajustada als habitants de cada població), encara que n'hi ha bastants de la resta de l'àrea lingüística catalana (Alcoi, Alacant, Alzira, Cornellà, Cubelles, el Perellonet, Gandia, Girona, Lleida, Onda, Paterna, Perpinyà, Sagunt, València, Vilafranca del Penedès, Xàtiva, Xirivella...), i alguns d'Espanya (Tenerife, Còrdova, Alcantarilla, Leganés...) i d'altres països estrangers (Boston, Buenos Aires, Ibitinga —Brasil—, Montrouge —França—, Miami, Munic, Puerto Plata —República Dominicana—, Rosario...).

Millores

A les millores ja citades, relacionades amb els continguts i amb la informació facilitada als usuaris respecte de les tasques efectuades, cal afegir-hi altres línies de millora i d'ampliació de les prestacions del programa en les quals es treballa actualment, com la possibilitat d'admetre redaccions (que serien trameses per correu electrònic a un professor que les retornaria degudament corregides) i, sobretot, la possibilitat de crear grups d'alumnes el procés d'aprenentatge dels quals seria supervisat per professors, que podrien fer-ne un seguiment individualitzat, de manera que aquests mateixos professors i els seus alumnes tindrien durant un mateix curs una presència *virtual* a la xarxa i una altra de *real* a l'aula.